

Janusz Ostrowski^{1,2}, Marian Klinger³, Bolesław Rutkowski^{2,4}

¹Zakład Historii Medycyny, Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie

²Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego

³Katedra i Klinika Nefrologii i Medycyny Transplantacyjnej, Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu

⁴Katedra i Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych, Gdański Uniwersytet Medyczny

Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część XXIII — Profesor Tomasz Szepietowski

Honorary Members of the Polish Society of Nephrology. Part XXIII — Professor Tomasz Szepietowski

ABSTRACT

The 22nd part in the series of papers on the honorary members of the Polish Society of Nephrology, published in “Forum Nefrologiczne” for over five years, concerned the Austrian scientist, nephrologist, excellent clinician, Professor Walter Hörl. In the current issue of the journal, the authors set to present the figure of another Polish nephrologist who enjoys this honourable title — Professor Tomasz Szepietowski. His work as a doctor began at the Medical Academy in Wrocław which is where he continued to climb the steps of his

medical and scientific career. Initially, he worked at the Clinic of Surgery and then went on to work in the new Department of Dialysis within the Clinic of Nephrology. He left a great imprint on the development of clinical nephrology, as well as in the field of renal replacement therapy, haemodialysis, peritoneal dialysis and kidney transplants in Poland. For his significant scientific, organisational and social achievements he was awarded with many state, departmental and university awards.

Forum Nefrol 2018, vol 11, no 3, 225–230

Key words: Polish Society of Nephrology, honorary members, history of nephrology

Obecne opracowanie jest już dwudziestą trzecią częścią serii poświęconej członkom honorowym Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego (PTN), którą członkowie Sekcji Historycznej PTN publikują od początku 2013 roku na gościnnych łamach popularnego czasopisma medycznego o profilu nefrologicznym, jakim jest „Forum Nefrologiczne”. W bieżącym roku przedstawiliśmy już sylwetki Profesora Mieczysława Lao, wybitnego warszawskiego nefrologa i transplantologa, byłego dyrekto-

ra Instytutu Transplantologii w Warszawie, zmarłego w 2017 roku, oraz Profesora Waltera Hörla, znanego na całym świecie nefrologa austriackiego, szefa jednej z największych klinik nefrologicznych w Europie, zmarłego w roku 2013. Bohaterem obecnej części jest Profesor Tomasz Szepietowski, chirurg, nefrolog i transplantolog wrocławski, który zaczął karierę naukową w klinice prof. Zdzisława Wiktora, a zakończył ją w 2003 roku w klinice prowadzonej przez współautora tej publikacji,

Adres do korespondencji:

dr hab. Janusz Ostrowski
Centrum Medyczne Kształcenia
Podyplomowego
Zakład Historii Medycyny
ul. Kleczewska 61/63,
01–826 Warszawa
tel.: 54 412 96 00, faks: 54 412 96 10
e-mail: janusz.ostrowski@cmkp.edu.pl

Rycina 1. Profesor Tomasz Szepietowski (ze zbiorów prof. Jacka Szepietowskiego)

towski objął stanowisko inspektora, rodzina Szepietowskich zamieszkała w Augustowie. W dniu 25 września 1939 roku, po wkroczeniu do miasta Armii Czerwonej, rozpoczęły się liczne prześladowania polskiej inteligencji przez NKWD. Pierwszą ich ofiarą padł ojciec przyszłego profesora, wywieziony do łagrów na Syberię. W czerwcu 1941 roku, tuż przed wybuchem wojny między Niemcami a Związkiem Radzieckim, ten sam los spotkał 8-letniego Tomasza, jego brata bliźniaka i ich matkę. W trudnych warunkach wojennych zostali przetransportowani w wagonie towarowym do syberyjskiego Kraju Ałtajskiego. Tam Tomasz Szepietowski spędził swoje pierwsze lata szkolne. Do Polski — do Wrocławia — wrócił wraz z matką i bratem dopiero w 1946 roku. Ojciec dołączył do armii generała Władysława Andersa i w końcu dotarł do Edynburga w Szkocji, gdzie współorganizował polskie szkolnictwo. Do Polski wrócił później, już po tym, jak do kraju przybyli jego żona i dzieci. Początkowo miał zakaz nauczania, potem prowadził bursę szkolną, a następnie powrócił do zawodu nauczyciela.

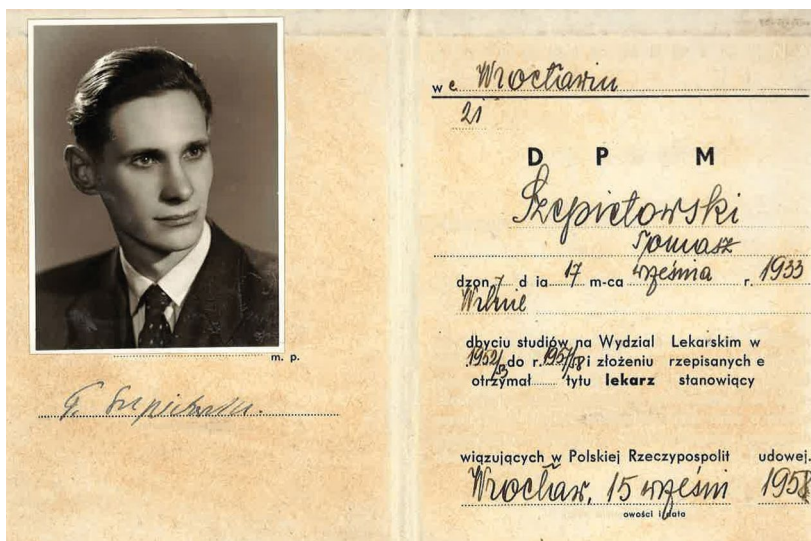
prof. Mariana Klingera. Profesor Szepietowski miał liczne osiągnięcia na wszystkich polach nefrologii, wliczając dializoterapię i transplantację nerek [1, 2].

Tomasz Józef Szepietowski urodził się 17 września 1933 roku w Wilnie. Matka, Bronisława z Mścichowskich, prowadziła gospodarstwo domowe, a ojciec Roman był z wykształcenia matematykiem i pracował w szkole jako nauczyciel tego przedmiotu. Przed wybuchem II wojny światowej, po tym jak Roman Szepie-

Tomasz Szepietowski otrzymał świadectwo dojrzałości w 1952 roku w I Liceum Ogólnokształcącym we Wrocławiu. Minister Oświaty przyznał mu Dyplom Przewodnika Nauki i Pracy Społecznej. W tym samym roku Tomasz rozpoczął studia medyczne na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej we Wrocławiu. W 1958 roku ukończył studia i uzyskał dyplom lekarza. Następnie podjął pracę w I Klinice Chirurgicznej Akademii Medycznej we Wrocławiu, początkowo w ramach wolontariatu, później jako asystent, a po uzyskaniu I stopnia specjalizacji z chirurgii ogólnej na stanowisku starszego asystenta. Na przełomie lat 1963/1964, w związku z powstaniem Oddziału Dializ, Doktor Tomasz Szepietowski został przeniesiony do Kliniki Nefrologii, którą kierował wówczas prof. Zdzisław Wiktor (ryc. 1, 2).

W 1967 roku uzyskał I stopień, a w 1970 — II stopień specjalizacji w zakresie chorób wewnętrznych. W 1978 roku uzyskał II stopień specjalizacji w dziedzinie nefrologii. Stopień naukowy doktora medycyny został nadany Tomaszowi Szepietowskiemu uchwałą Rady Wydziału Lekarskiego AM we Wrocławiu 20 maja 1964 roku na podstawie pracy doktorskiej pt. *Zaburzenie ukrwienia nerek pod wpływem drażnienia żółcią okolicy wnęki wątroby* oraz złożenia egzaminów doktorskich z chirurgii i ekonomii politycznej. Stopień doktora

►►Doktor Tomasz Szepietowski został przeniesiony do Kliniki Nefrologii, którą kierował wówczas prof. Zdzisław Wiktor◀◀

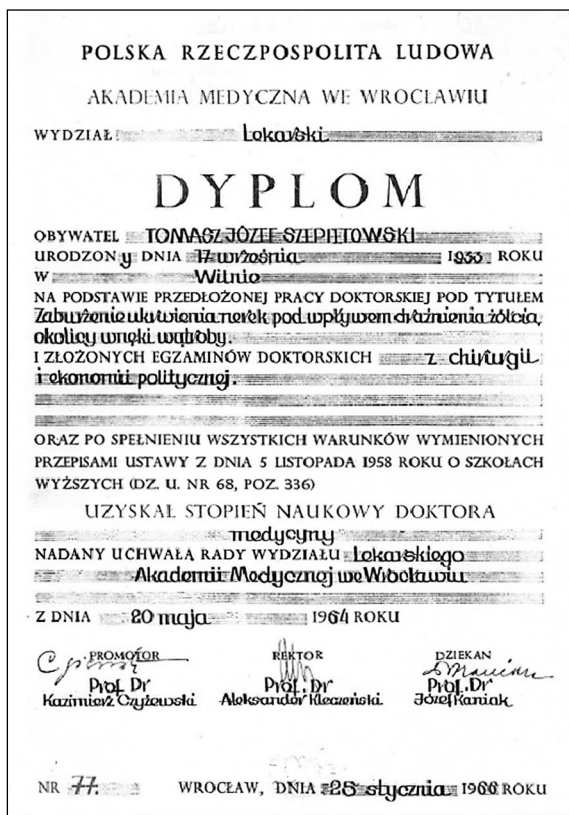

Rycina 2. Dyplom lekarza Doktora Tomasza Szepietowskiego (ze zbiorów prof. Jacka Szepietowskiego)

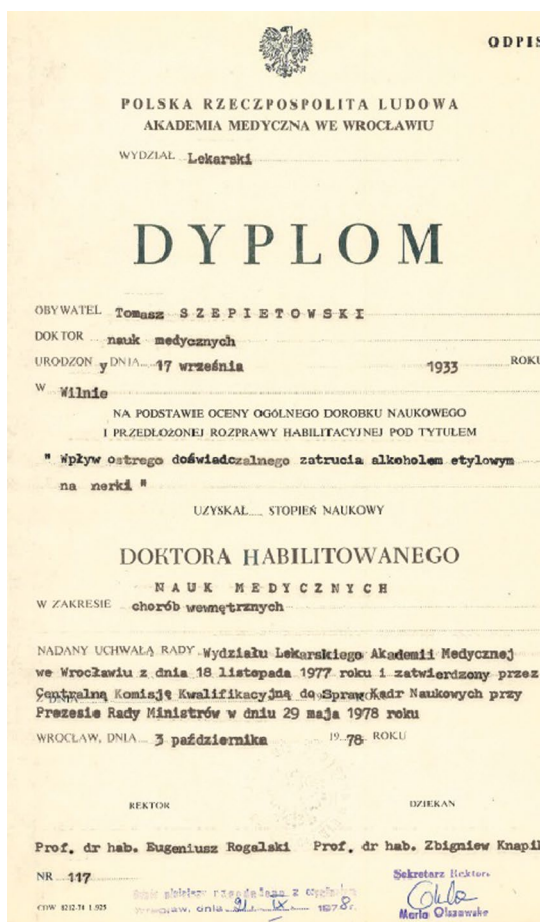
habilitowanego nauk medycznych w zakresie chorób wewnętrznych na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. *Wpływ ostrego doświadczalnego zatrucia alkoholem etylowym na nerki* uzyskał w 1978 roku. Po habilitacji objął stanowisko docenta, pełniąc funkcję zastępcy kierownika Kliniki. W 1989 roku otrzymał tytuł profesora nauk medycznych (ryc. 3, 4) [3].

W czasie wieloletniej pracy klinicznej udziałem Tomasza Szepietowskiego były liczne osiągnięcia, wprowadzające wiele innowacji. Warto wymienić kilka najważniejszych. W 1964 roku brał udział w przeprowadzeniu pierwszej hemodializy we Wrocławiu, używając do tego celu sprowadzonej ze Związku Radzieckiego sztucznej nerki „Niechaj”. W roku 1965 był członkiem zespołu nefrologicznego dokonującego pierwszego w Polsce, niestety nieudanego, przeszczepu nerki ze zwłok, a w 1966 roku wchodził w skład zespołu, który wykonał udane przeszczepienie nerki od żywego dawcy (w marcu 2016 roku odbyła się z tej okazji konferencja prasowa z udziałem m.in. obecnych pracowników klinik oraz jedynego żyjącego uczestnika tamtego wydarzenia, Profesora Tomasza Szepietowskiego). Na przełomie lat 1966/1967 opracował i wprowadził, jako jeden z pierwszych w Polsce, zakładanie podskórnej przetoki tętniczo-żylną na przedramieniu, będącej stałą metodą dostępu do naczyń w celu prowadzenia dializy pozaustrojowej. W 1968 roku zastosował jako pierwszy w Polsce leczenie zatrucia muchomorem sromotnikowym za pomocą dializy pozaustrojowej. W tym samym roku wykonał badanie naczyń tętnic nerkowych, używając metody Seldingera. Na przełomie lat 1966/1967 wprowadził do kliniki przezskorną biopsję nerki jako rutynowe badanie w przypadkach kłębuszkowego zapalenia nerek, w 1991 roku zaś przeprowadził wspólnie z dr Marią Boratyńską leczenie plazmaferezą ostrego naczyniowego odrzucania przeszczepionej nerki. Część procedur wykonywanych przez Profesora przecierała szlak nowej specjalności, zwanej dzisiaj nefrologią interwencyjną (ryc. 5).

Profesor Tomasz Szepietowski opublikował ponad 250 prac naukowych, w tym dwa rozdziały w dwóch książkach (*Przewlekła niewydolność nerek i Przeszczepianie nerek i trzustki*), a także uzyskał sześć patentów. Wypromował siedmiu doktorów nauk medycznych. Prace naukowe publikowane w polskiej i zagranicznej prasie medycznej dotyczyły zarówno nefrologii klinicznej, jak i wszystkich metod leczenia nerkozastępczego, dializy otrzewnowej, hemo-

Rycina 3. Dyplom doktora medycyny z 1964 roku (ze zbiorów prof. Jacka Szepietowskiego)

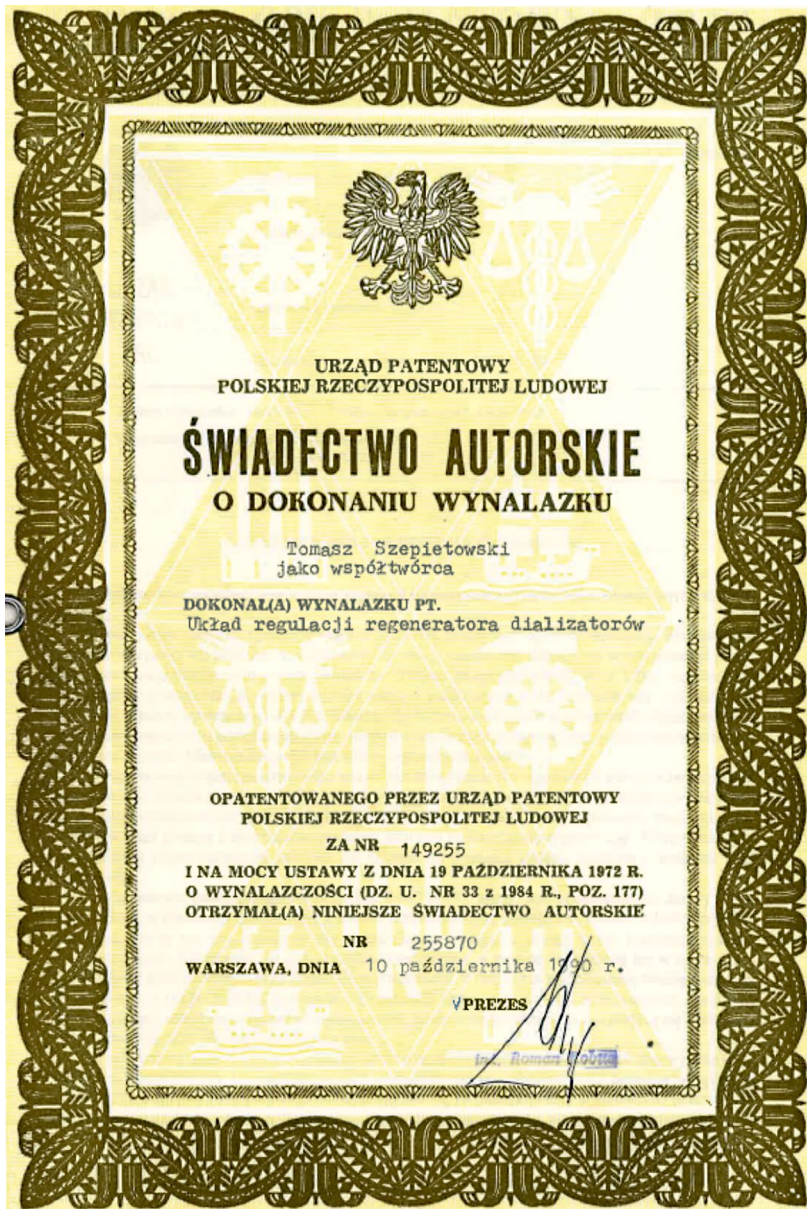

Rycina 4. Dyplom habilitacji (ze zbiorów prof. Jacka Szepietowskiego)

Prace naukowe publikowane w polskiej i zagranicznej prasie medycznej dotyczyły zarówno nefrologii klinicznej, jak i wszystkich metod leczenia nerkozastępczego

Rycina 5. Zespół Kliniki Nefrologii. W środku siedzi prof. Zenon Szewczyk, kierownik Kliniki. Trzeci od prawej siedzi Prof. Tomasz Szepietowski (ze zbiorów Janusza Ostrowskiego)

Rycina 6. Świadectwo autorskie dokonania wynalazku (ze zbiorów prof. Jacka Szepietowskiego)

dializy i transplantacji nerek. Wśród patentów warto wymienić *Urządzenie do wytwarzania stężonego płynu do hemodializy* z 1979 roku oraz *Układ regulacji regeneratora dializatorów* z 1990 roku. Oba znalazły swoje praktyczne zastosowania (ryc. 6) [4–7].

Profesor pełnił wiele funkcji w swojej macierzystej uczelni, a także w krajowych i zagranicznych towarzystwach naukowych. W Akademii Medycznej we Wrocławiu w latach 1984–1990 pełnił funkcję dziekana i prodziekana Wydziału Lekarskiego. W latach 1994–2002 był Przewodniczącym Oddziału Wrocławskiego i jednocześnie członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Lekarskiego (PTL). Był członkiem Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego (PTN), Polskiego Towarzystwa Transplantacyjnego (PTT), *European Renal Association — European Dialysis and Transplant Association* (ERA — EDTA). PTN i PTT wyróżniły Profesora nadaniem tytułu członka honorowego, a ERA — EDTA upamiętniło Jego działalność w prestiżowym wydawnictwie *Wywiady z pionierami europejskiej nefrologii* opublikowanym z okazji 50-lecia Towarzystwa (ryc. 7).

Profesor Tomasz Szepietowski za swoje liczne zasługi został wyróżniony wieloma odznaczeniami i medalami, spośród których do najważniejszych należy zaliczyć: wielokrotne nagrody Rektora (1982), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1990), Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2000), Medal *Academia Medica Wratislaviensis Polonia*, Medal *Gloria Medicinae* (2001), nadany przez PTL oraz Krzyż Zesłańców Sybiru (2004). Znaczące miejsce w życiu Profesora zajmowała ze zrozumiałych względów działalność w Związku Sybiraków, w którym pełnił funkcję Wiceprzewodniczącego Oddziału Wrocławskiego oraz był członkiem Zarządu Głównego. Oprócz odznaczenia wymienionego powyżej otrzymał także Dyplom Uznania za szczególne zasługi w upowszechnianiu wiedzy o „Syberyjskiej Golgocie” (2000), Srebrny Medal Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej (2003) i Złotą Odznakę Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków (2012).

Profesor miał także inne swoje zainteresowania. Początkowo było to żeglarstwo, w którym miał liczne osiągnięcia. Był m.in. sternikiem morskim i instruktorem żeglarstwa, odbył wiele rejsów morskich jako pierwszy oficer i kapitan, a także pełnił funkcję sędziego żeglarskiego podczas Mistrzostw Polski w żeglarstwie na jeziorze Śniardwy. Za aktywną działalność w tym

zakresie otrzymał Odznakę Zasłużonego Działacza Żeglarstwa Polskiego. W późniejszym okresie najważniejszym hobby Profesora stała się turystyka górską (ryc. 8) [8, 9].

Profesor Tomasz Szepietowski zmarł 20 marca 2017 roku. W dniu 22 marca odbyło się poświęcone Mu żałobne posiedzenie Senatu Wrocławskiego Uniwersytetu Medycznego. Polska nauka utraciła w jego osobie wybitnego lekarza, klinicystę, uczonego i nauczyciela akademickiego.

Autorzy opracowania dziękują Panu Profesorowi Jackowi Szepietowskiemu, Synowi Pana Profesora Tomasza Szepietowskiego, za pomoc w przygotowaniu niniejszej pracy.

Rycina 7. Profesor Tomasz Szepietowski, członek honorowy PTN, Poznań 2008 (fot. Janusz Ostrowski)

Rycina 8. Patent jachtowego sternika morskiego (ze zbiorów prof. Jacka Szepietowskiego)

STRESZCZENIE

XXII część cyklu publikacji dotyczących członków honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego, zamieszczanych na łamach „Forum Nefrologicznego” od ponad pięciu lat, była poświęcona austriackiemu naukowcowi, lekarzowi nefrologowi, znakomitemu klinicyście, Profesorowi Walterowi Hörlowi. W obecnym numerze czasopisma autorzy postanowili przedstawić postać kolejnego polskiego nefrologa, który otrzymał ten zaszczytny tytuł — Profesora Tomasza Szepietowskiego. Profesor zaczął pracę w zawodzie lekarza w Akademii Medycznej we Wrocławiu i tutaj też zdobywał kolejne szczeble

swojej kariery lekarskiej i naukowej. Początkowo pracował w Klinice Chirurgii, aby następnie podjąć pracę na nowym Oddziale Dializ Kliniki Nefrologii. Wniósł ogromny wkład w rozwój nefrologii klinicznej, a także w dziedzinie leczenia nerkozastępczego, hemodializy, dializy otrzewnowej i transplantacji nerek w Polsce. Za swoje znaczące osiągnięcia naukowe, a także organizacyjne i społeczne został wyróżniony wieloma odznaczeniami państwowymi, resortowymi i uczelnianymi.

Forum Nefrol 2018, tom 11, nr 3, 225–230

Słowa kluczowe: Polskie Towarzystwo Nefrologiczne, członkowie honorowi, historia nefrologii

1. Ostrowski J., Durlik M., Rutkowski B. Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część XXI — Profesor Mieczysław Lao. *Forum Nefrol.* 2018; 1: 71–76.
2. Ostrowski J., Rutkowski B. Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część XXII — Profesor Walter Hörl. *Forum Nefrol.* 2018; 2: 147–150.
3. Klinger M. Prof. dr hab. Tomasz Szepietowski. 1933–2017 — wspomnienie. *Gazeta Uczelniana. Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu, Wrocław* 2017; 4: 21.
4. Szepietowski T. Życiorys naukowy. Materiał niepublikowany.
5. Kaplicki M., Szepietowski T. Własne wyniki leczenia przewlekłej niewydolności nerek dializą otrzewnej. *Pol. Tyg. Lek.* 1965; 23: 844–845.
6. Szepietowski T., Kaplicki M. Ocena kliniczna zestawów i płynów do dializy otrzewnej firmy „Inlek”. *Wiad. Lek.* 1965; 18: 759–764.
7. Szepietowski T., Weyde W., Rabczyński J. Własne doświadczenia w przeszskórnej biopsji nerek. *Pol. Tyg. Lek.* 1979; 42: 1629–1631.
8. Współcześni uczeni polscy. Słownik biograficzny. Tom IV. S–Z. Ośrodek Przetwarzania Informacji, Warszawa 2002.
9. Naukowcy przełomu wieków. Złota Księga Nauki Polskiej. Helion, Gliwice 2000.